ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 27ης Οκτωβρίου 2005 *

Στην υπόθεση C-525/03,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2003,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους X. Lewis, C. Loggi και K. Wiedner, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον G. Fiengo, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J. Makarczyk (εισηγητή), C. Gulmann, R. Schintgen, και J. Klučka, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Απριλίου 2005,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Ιουνίου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, θεσπίζοντας τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 2, παράγραφοι 1 έως 3, του διατάγματος 3231 του προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 2002, περί λήψεως επειγόντων μέτρων για την από αέρος κατάσβεση δασικών πυρκαγιών στην

επικράτεια (*GURI* αριθ. 177, της 30ής Ιουλίου 2002, σ. 42, στο εξής: το επίμαχο διάταγμα), άρθρα τα οποία επιτρέπουν την προσφυγή στη διαδικασία απευθείας αναθέσεως, κατά παρέκκλιση των διατάξεων των κοινοτικών οδηγιών περί δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών, ειδικότερα δε των κοινών κανόνων περί δημοσιότητας και συμμετοχής που προβλέπουν οι τίτλοι III και IV της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1993, περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων προμηθειών (ΕΕ L 199, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2001/78/ΕΚ της Επιτροπής της 13ης Σεπτεμβρίου 2001 (ΕΕ L 285, σ. 1, στο εξής: οδηγία 93/36), και οι τίτλοι III και V της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 1992, για τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων υπηρεσιών (ΕΕ L 209, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2001/78 (στο εξής: οδηγία 92/50), για την αγορά αεροσκαφών και υπηρεσιών προς κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών, και τα οποία επιτρέπουν επίσης την προσφυγή στη διαδικασία αυτή για την αγορά τεχνολογικού εξοπλισμού και εξοπλισμού πληροφορικής, καθώς και συσκευές ραδιοεπικοινωνίας, χωρίς να συντρέχει καμιά από τις νόμιμες προϋποθέσεις παρεκκλίσεως από τις εν λόγω κοινές διατάξεις και, οπωσδήποτε, χωρίς να διασφαλίζεται καμιά άμεση δημοσιότητα που να καθιστά δυνατό τον ανταγωνισμό μεταξύ των μελλοντικών διαγωνιζομένων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις ως άνω οδηγίες, καθώς και από τα άρθρα 43 και 49 της Συνθήκης ΕΚ.

Τα πραγματικά περιστατικά

2 Το επίμαχο διάταγμα εκδόθηκε δυνάμει του διατάγματος του προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2002 περί κηρύξεως, μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 2002, καταστάσεως εκτάκτου ανάγκης στην επικράτεια, για τις ανάγκες της από αέρος κατασβέσεως των δασικών πυρκαγιών (*GURI* αριθ. 161, της 11ης Ιουλίου 2002, σ. 4).

3 Το επίμαχο διάταγμα εξουσιοδοτούσε το Corpo forestale dello Stato (Σώμα Προστασίας Δασών), αφενός, να αγοράσει πτητικό υλικό για την κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών «με απευθείας ανάθεση, κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις

που παρατίθενται στο άρθρο 4 [του επίμαχου διατάγματος]», δηλαδή, μεταξύ άλλων, των εθνικών διατάξεων περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο των οδηγιών 92/50 και 93/36 και, αφετέρου, να προμηθευθεί, επίσης με απευθείας διαπραγμάτευση, συσκευές ραδιοεπικοινωνίας για τις ανάγκες της επικοινωνίας με τα πυροσβεστικά αεροσκάφη. Περαιτέρω, έδινε τη δυνατότητα στο Dipartimento della protezione civile (Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας) να αγοράσει με απευθείας ανάθεση εξοπλισμό προς ενίσχυση των τεχνολογικών μέσων και των μέσων πληροφορικής που έχει στη διάθεσή της, καθώς και για την αγορά και χρήση υπηρεσιών σχετικών με την από αέρος κατάσβεση δασικών πυρκαγιών.

4 Βάσει του επίμαχου διατάγματος, το Ministero delle Politiche agricole e forestali (Υπουργείο Γεωργίας και Δασών) εξέδωσε στις 28 Οκτωβρίου 2002 το διάταγμα 1619/2002, με το οποίο εγκρίθηκε και κατέστη εκτελεστή η σύμβαση που καταρτίστηκε με την εταιρία Agusta SpA, με απευθείας διαπραγμάτευση κατά την έννοια του επίμαχου διατάγματος, σύμβαση η οποία είχε ως αντικείμενο την προμήθεια δύο ελικοπτέρων και του συνοδευτικού τους εξοπλισμού, την παροχή τεχνικής υποστηρίξεως, ανταλλακτικών και παντός άλλου αντικειμένου απαραίτητου για τη λειτουργία των αεροσκαφών αυτών.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

5 Η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι οι διατάξεις του επίμαχου διατάγματος με τις οποίες επιτρέπεται η σύναψη δημοσίων συμβάσεων προμήθειας και υπηρεσιών σε περιπτώσεις μη προβλεπόμενες από τις οδηγίες 92/50 και 93/36 αντιβαίνουν στις οδηγίες αυτές, καθώς και στα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ, απηύθυνε στις 19 Δεκεμβρίου 2002 προειδοποιητική επιστολή στην Ιταλική Δημοκρατία, καλώντας την να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί της προσαπτόμενης αιτιάσεως εντός προθεσμίας ενός μήνα.

6 Κρίνοντας μη ικανοποιητικές τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η Ιταλική Δημοκρατία με την απάντησή της στην προειδοποιητική επιστολή, η Επιτροπή απηύθυνε στις 3 Απριλίου 2003 στην Ιταλική Δημοκρατία αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία την καλούσε να λάβει τα αναγκαία μέτρα για τη συμμόρφωσή της προς την αιτιολογημένη γνώμη εντός μηνός από την κοινοποίησή της και, ειδικότερα, να καταργήσει ή να τροποποιήσει ορισμένες διατάξεις του επίμαχου διατάγματος, καθώς και να ακυρώσει και να παύσει οποιοδήποτε έννομο αποτέλεσμα των σχετικών με τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων πράξεων και μέτρων που τέθηκαν σε ισχύ δυνάμει των διατάξεων αυτών, καθώς και να αναστείλει την εκτέλεση των συμβάσεων αυτών, εφόσον έχουν ήδη συναφθεί.

7 Μην έχοντας πειστεί από τις απαντήσεις της Ιταλικής Δημοκρατίας στην αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής

8 Επιβάλλεται, καταρχάς, να τονιστεί ότι το Δικαστήριο μπορεί να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχουν οι προβλεπόμενες από το άρθρο 226 ΕΚ προϋποθέσεις (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 31ης Μαρτίου 1992, C-362/90, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1992, σ. I-2353, σκέψη 8, και της 15ης Ιανουαρίου 2002, C-439/99, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2002, σ. I-305, σκέψη 8).

9 Δεν ασκεί, συναφώς, επιρροή το ότι η Ιταλική Δημοκρατία, ενώ με το υπόμνημά της απαντήσεως προβάλλει ότι η εν λόγω προσφυγή στερείται αντικειμένου, εντούτοις, με την απάντησή της σε σχετικό ερώτημα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, χαρακτήρισε την προσφυγή παραδεκτή, διότι το επίμαχο διάταγμα έπαυσε να παράγει οποιοδήποτε έννομο αποτέλεσμα πριν καν η Επιτροπή αμφισβητήσει τη νομιμότητά του ή ζητήσει την κατάργησή του.

10 Ομοίως, δεν ασκεί επιρροή το ότι η Ιταλική Δημοκρατία αμφισβήτησε την προσαπτόμενη παράβαση, πράγμα που επίσης επικαλέστηκε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση υπέρ του παραδεκτού της προσφυγής της, διότι η διαδικασία λόγω παραβάσεως κράτους μέλους συνίσταται στην αντικειμενική διαπίστωση της αθετήσεως εκ μέρους κράτους μέλους των υποχρεώσεων που αυτό υπέχει από τη Συνθήκη ή από πράξη του παραγώγου δικαίου (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 1ης Οκτωβρίου 1998, C-71/97, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 1998, σ. I-5991, σκέψη 14, και απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2001, C-83/99, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2001, σ. I-445, σκέψη 23).

11 Επιβάλλεται, πρώτον, η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από τα αιτήματα που διατυπώνονται με το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο, η υπό κρίση προσφυγή λόγω παραβάσεως αφορά μόνον τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 2, παράγραφοι 1 έως 3, του επίμαχου διατάγματος και όχι τις πράξεις που εκδόθηκαν εν συνεχεία κατ' εφαρμογή του διατάγματος αυτού, παρά το γεγονός ότι με την αιτιολογημένη γνώμη γίνεται ρητώς αναφορά σε αυτές.

12 Δεύτερον, πρέπει να υπομνηστεί ότι αποστολή της Επιτροπής, στο πλαίσιο της ασκήσεως των εκ του άρθρου 226 ΕΚ αρμοδιοτήτων της, είναι να μεριμνά αυτεπαγγέλτως, με γνώμονα το γενικό κοινοτικό συμφέρον, για την εκ μέρους των κρατών μελών εφαρμογή της Συνθήκης και των πράξεων που εκδίδουν δυνάμει αυτής τα κοινοτικά όργανα, καθώς και να διαπιστώνει τυχόν παραβάσεις των εξ αυτών εκπορευόμενων υποχρεώσεων με σκοπό την πάταξή τους (βλ., κατά την έννοια αυτή, τις αποφάσεις της 11ης Αυγούστου 1995, C-431/92, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1995, σ. I-2189, σκέψη 21, και της 10ης Απριλίου 2003, C-20/01 και C-28/01, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2003, σ. I-3609, σκέψη 29).

13 Συναφώς, από το γράμμα του άρθρου 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί να ασκήσει προσφυγή λόγω παραβάσεως μόνον αν το οικείο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε προς την αιτιολογημένη γνώμη εντός της προθεσμίας που τού τάχθηκε προς τούτο με τη γνώμη αυτή (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση της 31ης Μαρτίου 1992, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 9).

14 Εξάλλου, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση του κράτους μέλους όπως αυτή παρουσιαζόταν κατά τη λήξη της προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη (βλ., μεταξύ άλλων, την προπαρατεθείσα απόφαση της 31ης Μαρτίου 1992, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 10, και τις αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 2002, C-173/01, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 2002, σ. I-6129, σκέψη 7, και της 10ης Απριλίου 2003, C-114/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2003, σ. I-3783, σκέψη 9).

15 Επιβάλλεται, όμως, η διαπίστωση ότι το επίμαχο διάταγμα έπαυσε να παράγει οποιοδήποτε έννομο αποτέλεσμα με την άρση της καταστάσεως εκτάκτου ανάγκης που κηρύχθηκε στην επικράτεια μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 2002 με το διάταγμα του προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2002, δεδομένου ότι η διάρκεια ισχύος του επίμαχου διατάγματος συνέπιπτε με αυτήν του ως άνω διατάγματος.

16 Κατά συνέπεια, το επίμαχο διάταγμα, το οποίο δεν βρισκόταν πλέον σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 2002, είχε παύσει να παράγει οποιοδήποτε έννομο αποτέλεσμα πριν τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ακόμη δε και πριν την αποστολή της προειδοποιητικής επιστολής. Δεδομένου ότι αφορά μόνον το επίμαχο διάταγμα, η παράβαση που προσάπτεται με την παρούσα προσφυγή στην Ιταλική Δημοκρατία δεν θα μπορούσε να υφίσταται μετά τη λήξη της ως άνω προθεσμίας.

17 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Επί των δικαστικών εξόδων

18 Δυνάμει του άρθρου 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επισημαίνεται ότι η Ιταλική Δημοκρατία δεν ζήτησε την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα. Επομένως, ο κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

2) Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η Ιταλική Δημοκρατία φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

(υπογραφές)